Unia celna skrót

Jan J. Michałek

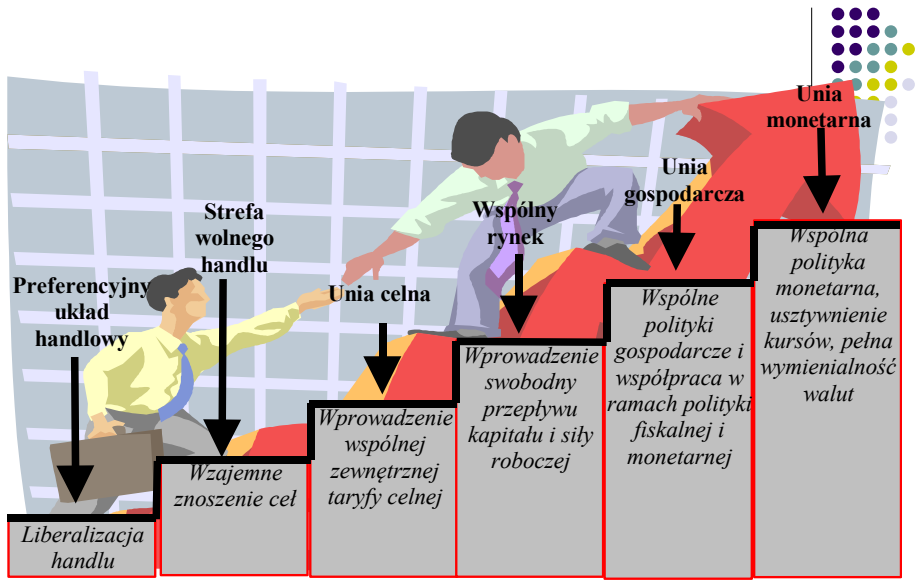

Preferencyjny układ handlowy

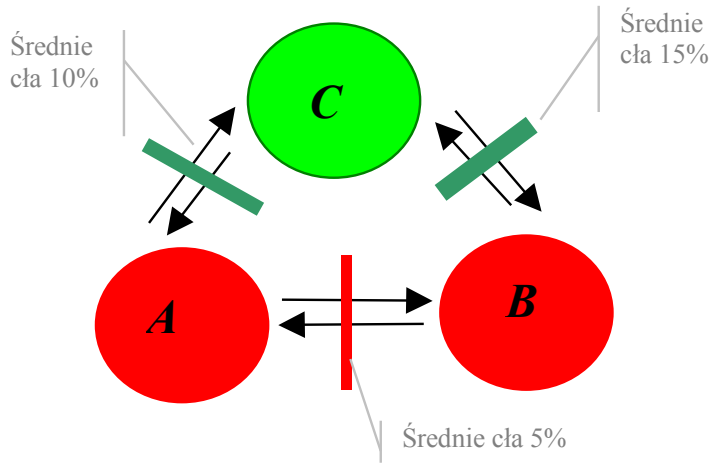

Strefa wolnego handlu

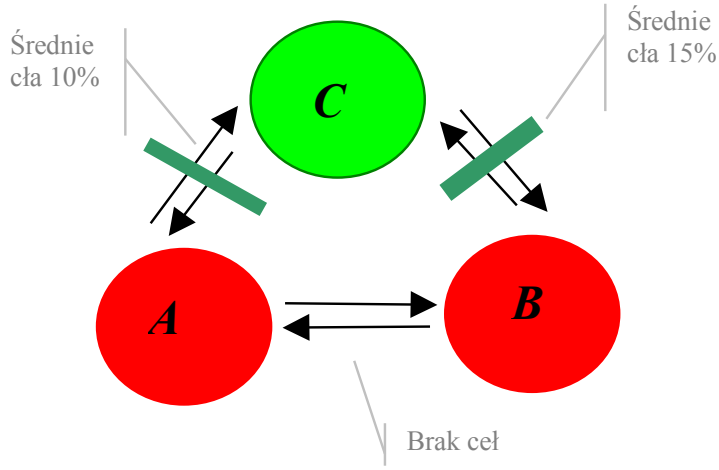

Przykłady zmian cenowych w czasie powstawania unii celnej

	H	P	W
Cena jednostki dobra w kraju pochodzenia	100	80	60
Cena dobra po nałożeniu cła 100%		160	120
Cena dobra po nałożeniu cła 50%		120	90
Cena dobra po zawarciu unii celnej z krajem P i przy cele zewnętrznym równym 50%		80	90
Cena dobra po zawarciu unii celnej z krajem P i przy cle zewnętrznym równym 25%		80	75

Efekty handlowe

- **Kreacja handlu** - zastąpienie droższych dóbr krajowych przez relatywnie tańsze dobra importowane bezcłowo pochodzące z państw unii.
- **Ekspansja handlu** - wzrost wymiany handlowej wynikający ze wzrostu konsumpcji wskutek obniżki cen towarów.
- **Przesunięcie handlu** - zastąpienie tanich dóbr importowanych z państw trzecich przez dobra relatywnie droższe, importowane bezcłowo z państw wchodzących w skład unii celnej.

© JJ Michalek

Rysunek: skutki tworzenia unii celnej: 2 kraje małe o podobnej wielkości

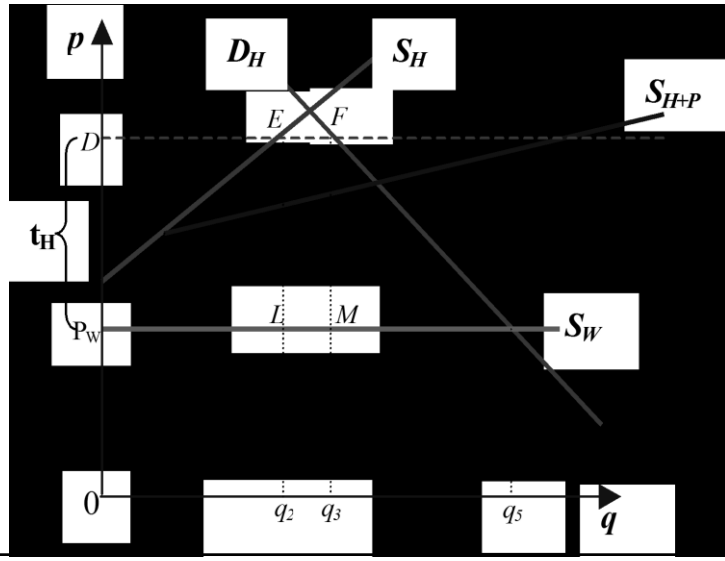

Rysunek: skutki tworzenia unii celnej: 2 kraje małe o podobnej wielkości

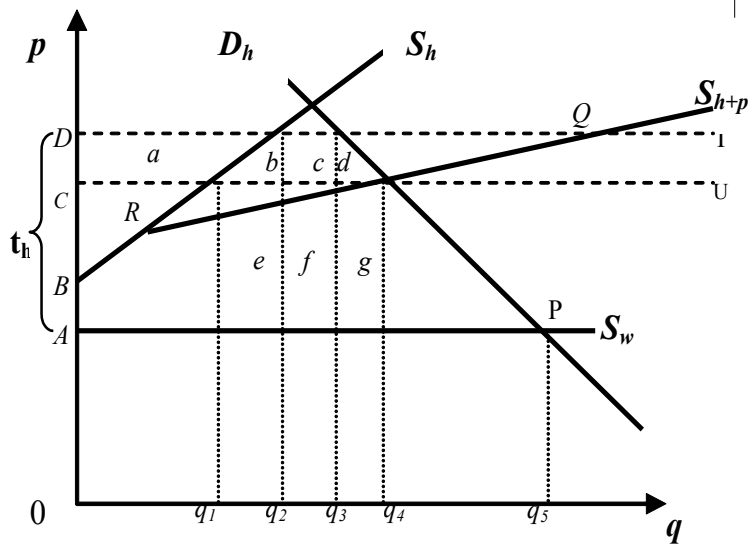

© JJ Michalek

Oznaczenia na rysunku: skutki unii celnej, 2 kraje małe

S_w – doskonale elastyczna bezcłowa krzywa podaży *W*
S_h – krzywa podaży krajowej *H*
S_{h+p} – bezcłowa krzywa podaży *H* i *P (kraju partnerskiego z unii)*

Jeśli *H* wprowadził niedyskryminacyjne cła w wielkości t_h (odcinek *AD*), to efektywna krzywa podaży kraju *H* stanowi odcinek *BREFQT*. Ceny krajowe w H są na poziomie *OD*, która odpowiada krajowej produkcji Oq_2, krajowej konsumpcji Oq_3 i importowi q_2q_3. *H* płaci q_2LMq_3 za swój import, zaś krajowi konsumenci płacą q_2EFq_3, różnicę stanowią dochody fiskalne państwa *LEFM*.

Zmiany dobrobytowe

- **Efekty handlowe:**
- *q1q2*: tefekt kreacji handlu (zwiększający dobrobyt)
- *q2q3*: efekt przesunięcia (zmniejszający dobrobyt)
- *q3q4*: efekt ekspansji handlu (zwiększający dobrobyt)
- **Zmiany dobrobytowe :**
- Renta konsumenta: + a+b+c+d
- Renta producenta: - a
- Dochody fiskalne: - c - e
- Zmiany dobrobytowe: + b – e +d >0 or <0
- **Zmiany dobrobytowe przypisane strumienim handlowym:**
- *q1q2 + q2q3 + q3q4*
- + b - e + d

© JJ Michalek

Kreacja handlu na wyroby nierolnicze

	Unia Europejska			Kraje EFTA			Kraje CEFTA			Zmiany ogółem		
Lata	Przyrost eksportu	Przyrost importu	Saldo	Przyrost eksportu	Przyrost importu	saldo	Przyrost eksportu	Przyrost importu	Saldo	Przyrost eksportu	Przyrost importu	Saldo Ogółem
1992	126	73	53							126,0	73,0	53,0
1993	37	0	37	10,7	11,3	-0,6	3,4	28,7	-25,3	51,1	40,0	11,1
1994	56	0	56	4,9	1,4	3,5	2,6	9,5	-6,9	63,5	10,9	52,6
1995	81	221	-140	7,6	42,3	-34,7	0,1	0,1	0	88,7	263,4	-174,7
1996	13	237	-224	7,6	45	-37,4	4,8	17,1	-12,3	25,4	299,1	-273,7
1997	25	257	-231	7,5	44,8	-37,2	4,9	13,3	-8,4	37,4	315,1	-276,6
1998	0	275	-275	7,5	47,6	-40,1	1,4	7,2	-5,9	8,9	329,8	-321
1999	0	301	-301	0,0	49,1	-49,1	0,2	4,7	-4,6	0,2	354,8	-354,7
2000			0	0	1,6	-1,6	0	4,9	-4,9	0	6,5	-6,5
2001			0	0	1,7	-1,7	0	5,1	-5,1	0	6,8	-6,8
2002			0	0	1,8	-1,8	0	5,3	-5,3	0	7,1	-7,1
Razem w latach 1992-2002	341	1367	-1025	45,8	246,5	-200,8	17,4	96	-78,6	404,2	1709,5	-1304

© JJ Michalek

Kreacja handlu na wyroby nierolnicze -wykres

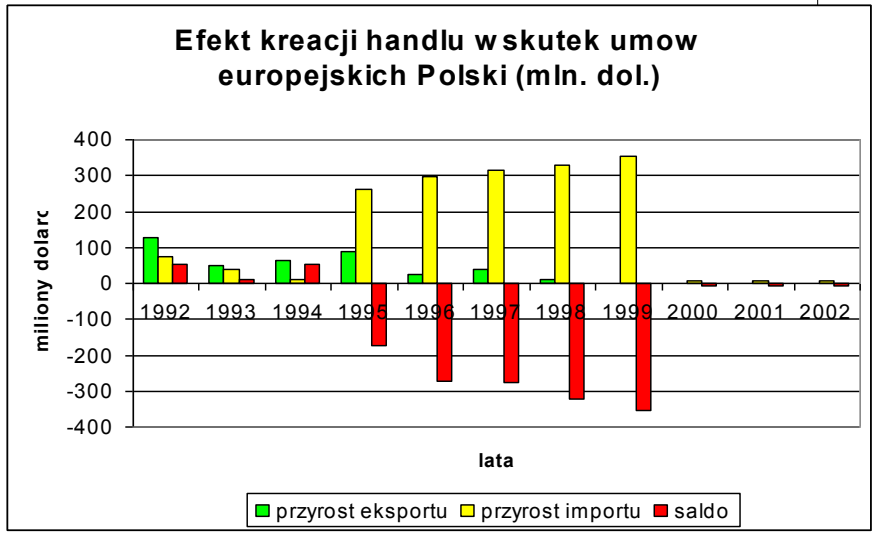

© JJ Michalek

Korzyści skali: bez produkcji unijnej

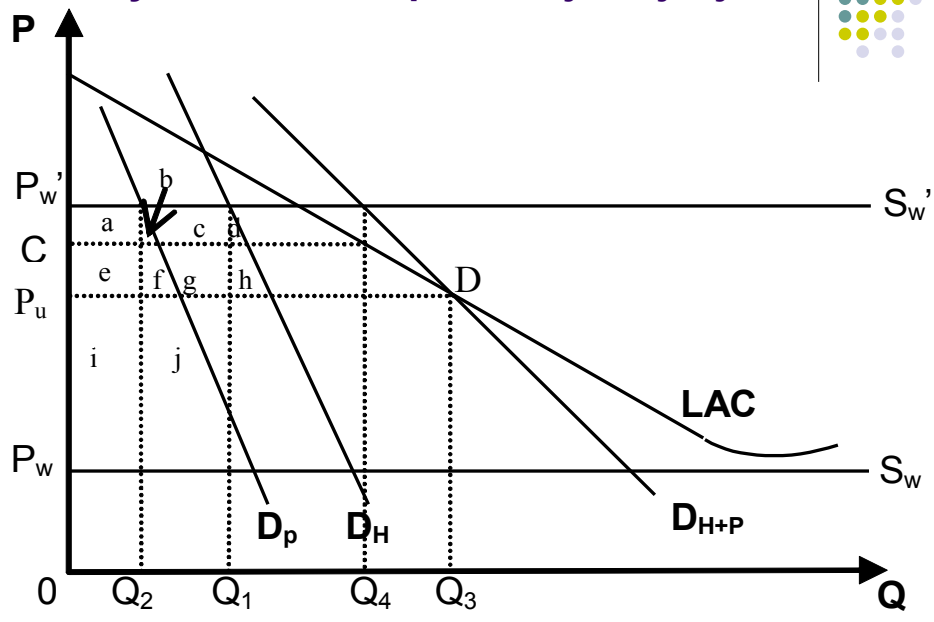

© JJ Michalek

Skutki ekonomiczne efektów skali – bez producenta krajowego i naukowe cła

- W tej analizie założono doskonałą mobilność; pełne zatrudnienie siły,
- Jeśli stawki unii zostaną ustalone na poziomie „naukowym" tj. na poziomie P_u-P_W to:
- wówczas ceny będą równe przeciętnym kosztom (przecięcie krzywej *LAC* i D_{H+P} w punkcie D) i nie będzie nadzwyczajnych zysków.

➔ ceny w unii celnej spadną do poziomu P_u, ➔ a produkcja będzie wynosić $0Q_3$.

- W efekcie wzrasta nadwyżka konsumenta o wielkość:
- (a+b+e+f) w kraju P oraz o (a+b+c+d+e+f+g+h) w kraju H
- Następuje jednak zmniejszenie dochodów celnych. Jest ono równe (a+b+c+e+f+g+i+j) w przypadku kraju H oraz a+e+i w przypadku kraju P.
  - więc zysk netto w każdym kraju będzie stanowić różnica pomiędzy wzrostem nadwyżki konsumenta z tytułu wzrostu konsumpcji (obniżki cen) a kosztem przesunięcia handlu od producentów światowych (o niskich kosztach) do producentów unii (o wyższych kosztach)
- W kraju H: (a+b+e+f)-(a+e+i)= b+f-i co może większe lub mniejsze niż 0
- W kraju P: (a+b+c+d+e+f+g+h)- (a+b+c+e+f+g+i+j)= d+h-i-j co może większe lub mniejsze niż 0

© JJ Michalek

Skutki ekonomiczne efektów skali – bez producenta krajowego i zmiany ceł w unii

- Jeżeli natomiast wysokość cła zewnętrznego nie ulegnie zmianie
- (pozostanie na poziomie P_W'-P_U) to ceny pozostaną na poziomie P_w' i nie nastąpi zwiększenie renty konsumenta.
- Produkcja unii ustali się na poziomie $0Q_4$. Wówczas jedno z państw, (zakładamy, że H) będzie teraz produkować wielkość $0Q_4$ po kosztach OC, znacznie wyższych od cen światowych (P_W), po których dotychczas importowano dany towar.
- Oznacza to, że kraj P importuje całość dobra z kraju H i ponosi stratę z tytułu zniesienia dochodów z ceł (a+e+i) co reprezentuje jego "czystą" stratę w jego dobrobycie.
- Natomiast kraj H również traci dochody z ceł, ale ma zyski z tytułu marży monopolistycznej równe P_w'$C \times 0Q_4$
- Tak więc w tym przypadku kraj nie podejmujący produkcji analizowanego dobra jednoznacznie ponosi stratę.

© JJ Michalek

Korzyści skali: 1 producent krajowy

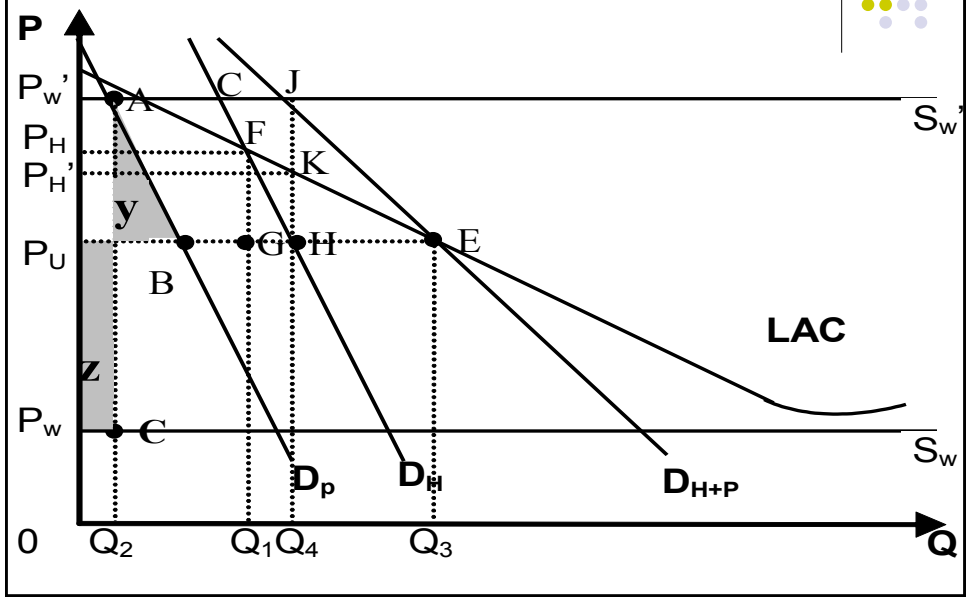

© JJ Michalek

Korzyści skali: 2 producentów unijnych

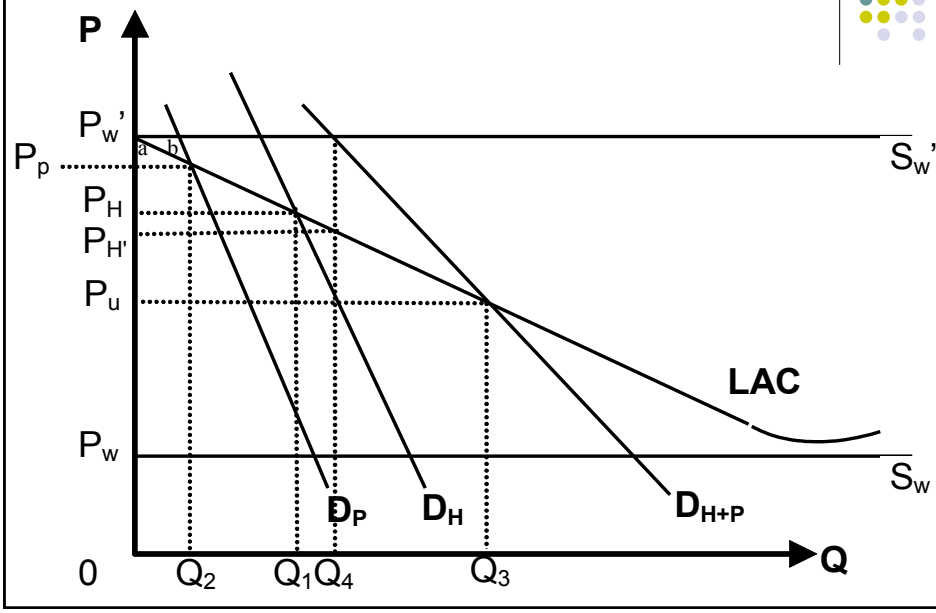

© JJ Michalek

Wnioski z analizy konsekwencji występowania korzyści skali produkcji

- Konsumenci zyskują jedynie wtedy, kiedy ceny po utworzeniu celnej są równe kosztom przeciętnym produkcji.("naukowa" taryfa). Oznacza to, że średni poziom zewnętrznych stawek celnych powinien zmniejszyć się po utworzeniu unii celnej.
- Jeśli kraj (P) początkowo nie produkuje dobra, lecz importuje go z krajów trzecich, to wchodząc do unii celnej zawsze ponosi straty (w dochodach celnych) z tytułu przesunięcia handlu.
- koszty przesunięcia handlu nie są istotne wtedy, gdy obydwa kraje przed utworzeniem unii wytwarzają analizowane dobro. W tym wypadku ekspansja produkcji i obniżka kosztów jednostkowych jednego państwa eliminuje produkcję w drugim kraju. Nie jest to jednak jako stratą, lecz pozytywnym efektem kreacji.
- Tak więc dwa elementy zwiększają szansę na dodatnie efekty dobrobytowe:
  1. przyjęcie stosunkowo liberalnej zewnętrznej taryfy celnej (ideałem byłyby "naukowe" cła) - lub też jej stopniowe obniżanie;
  2. występowanie produkcji krajowej danego dobra przed utworzeniem unii zwiększa potencjalne korzyści wynikające ze zwiększenia skali produkcji. Sytuacja taka występuje głównie w krajach uprzemysłowionych Unii Europejskiej.

© JJ Michalek

Unia: zwiększenie poziomu konkurencji

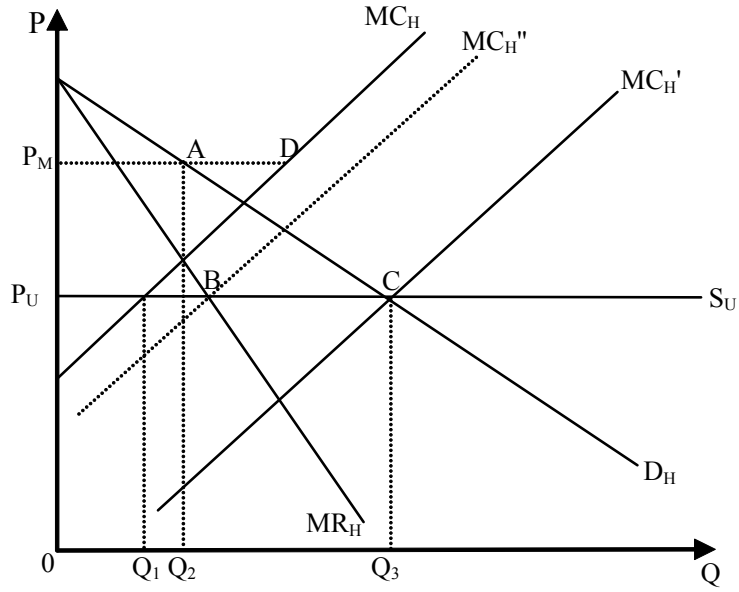

© JJ Michalek

Zwiększenie poziomu konkurencji

- Na rysunku pokazano krzywą krajowego popytu (D_H), utargu krańcowego (MR_H) oraz krzywą kosztów krańcowych krajowego monopolisty (MC_H),.
- Kraj rodzimy jest mniejszy niż pozostali członkowie unii który przed utworzeniem unii był chroniony za pomocą ceł. ➔ W związku z tym krzywa podaży producentów z unii (S_U) jest doskonale elastyczna. Przed utworzeniem unii producent stosował cenę P_M, a wielkość krajowej konsumpcji i produkcji analizowanego dobra była równa $0Q_2$.
- Po wprowadzeniu unii celnej krajowi producenci muszą zaakceptować wyższy poziom konkurencji. Nowa równowaga cenowa ustala się zatem na poziomie P_U ➔ dzięki czemu zwiększa się konsumpcja (do $0Q_3$) oraz wzrasta renta konsumenta ➔ W tym przypadku, przedstawionym, następuje spadek produkcji krajowej analizowanego dobra do $0Q_1$ ➔ Reszta konsumpcji (Q_3-Q_1) będzie zaspokojona importem z państw unii.
- Gdyby jednak krzywa kosztów krańcowych znajdowała się na lewo od krzywej MC_h' oraz na prawo od MC_h" to efektem utworzenia unii celnej byłby nie spadek lecz wzrost produkcji krajowej analizowanego dobra. Tak więc liberalizacja handlu po przystąpieniu do unii w sektorze zmonopolizowanym (zwłaszcza kraju małego takiego jak Polska) przyczynia się do podniesienia renty konsumenta i potencjalnie może nawet zwiększyć wielkość krajowej produkcji.

© JJ Michalek

Unia zwiększenie efektywności menedżerskiej

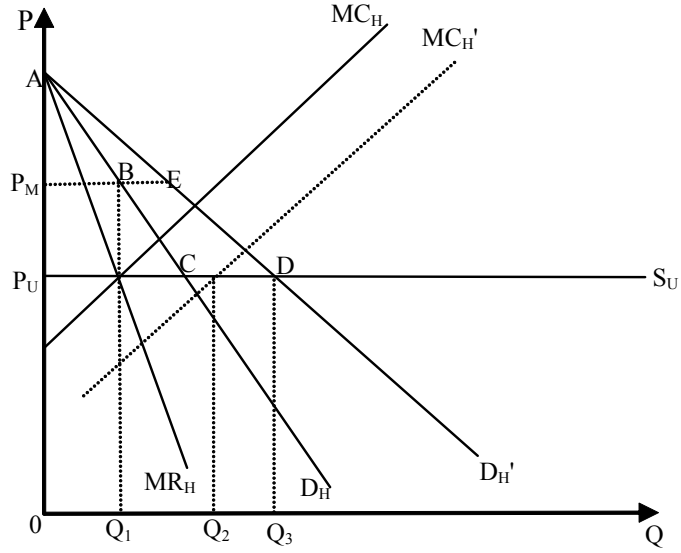

© JJ Michalek

Wzrost efektywności menedżerskiej

- (D_H): wyjściowa krzywą krajowego popytu, (MR_H): utargu krańcowego oraz krzywą kosztów krajowego monopolisty (MC_H), który przed utworzeniem unii był chroniony przed konkurencją a krzywa podaży producentów z unii (S_U). Przed utworzeniem unii producent stosował cenę P_M, a krajowej konsumpcji i produkcji równa $0Q_1$.
- Po wprowadzeniu unii celnej krajowy producent musi zaakceptować warunki ostrzejszej konkurencji. Nowy produkt zagraniczny jest bardziej nowoczesny i atrakcyjny oraz lepiej dopasowany do wymagań krajowych konsumentów. W efekcie produkt staje się bardziej pożądany, co obrazuje nowa przesunięta w prawo krzywa popytu D_H'. Nowa równowaga cenowa ustala się zatem na poziomie P_U dzięki czemu zwiększa się konsumpcja (do $0Q_3$) oraz wzrasta renta konsumenta.
- Przyrost tej renty jest różnią między polem P_UAC a P_MAB. W pierwszej fazie ten wzrastający popyt jest zaspokojony wyłącznie przez zwiększony import (równy Q_3-Q_1). W efekcie producent krajowy traci pozycję dominującą na rynku krajowym a jego zyski spadają do zera (produkcja nie uległa zmianie, a cena spadła z P_M do P_U=MC_H).
- W nowej sytuacji menedżerowie muszą poprawić cechy swego produktu (nowoczesność, wzornictwo) oraz jego cenę do konkurencji zagranicznej oraz – by nie dopuścić do drastycznego spadku przychodów z produkcji - dążyć do obniżki kosztów wytwarzania. ➔ (przesunięcie w prawo) do poziomu MC_h'.
- ➔ nastąpiłby wzrost wielkości produkcji krajowej ("rekompensujący" spadek ceny i zysków) do poziomu OQ_2 oraz redukcja wielkości importu do Q_2Q_3.
- Tak więc wzrost efektywności menedżerskiej powinien umożliwić przetrwanie (i rozwój firmy) po przystąpieniu kraju do ugrupowania integracyjnego.

© JJ Michalek

Korzyści z utworzenia jednolitego rynku

Szacunki korzyści płynących z eliminacji barier po utworzeniu jednolitego rynku europejskiego

Korzyści z utworzenia jednolitego rynku europejskiego	Jako procent PKB krajów należących do Wspólnot Europejskich	
	Szacunek niski	Szacunek wysoki
I etap: zniesienie barier handlowych tj. eliminacja kontroli granicznej	0,2	0,3
II etap: zniesienie barier technicznych i regulacyjnych dotyczących produkcji	2,0	2,4
III etap: zniesienie barier pozwalających na osiągnięcie korzyści skali produkcji	2,0	2,1
IV etap: Zniesienie barier eliminujących niewydolność menedżerską oraz renty monopolistyczne	1,6	1,6
Całkowite korzyści	5,8	6,4

Źródło: P. Cecchini, 1988 oraz M. Emmerson i inni, 1988.

© JJ Michalek

Dynamiczne efekty integracji Polski z UE

Tablica: Efekty statyczne i dynamiczne wynikające z integracji Polski z UE:
Zmiany salda wymiany handlowej w rozbiciu na poszczególne efekty integracji (w mln. dol. z 1996 r.)

				Efekty statyczne					
	Strefa wolnego handlu			Wspólna taryfa celna			Wspólna polityka handlowa		
	UE	pozost.	razem	UE	pozost.	Razem	UE	pozost.	razem
Eksport do	2348	0	2348	2348	0	2348	2348	-34	2314
Import z	3398	-389	3009	3398	163	3561	3398	214	3612
Saldo	-1050	389	-661	-1050	-163	-1213	-1050	-248	-1298
			Efekty dynamiczne				Efekty dostosowawcze		
	Efekt dochody w UE			Efekt dochody w Polsce					
	UE	pozost.	razem	UE	pozost.	Razem	UE	pozost.	razem
Eksport do	4442	-34	4408	4442	-34	4408	3344	-383	2961
Import z	3398	214	3612	5047	858	5905	5620	1502	7122
Saldo	1044	-248	796	-605	-892	-1497	-2276	-1885	-4161

Źródło: W. Orłowski (2000), s. 66-71

© JJ Michalek

Korzyści makro z akcesji krajów z Europy wschodnich

Tabela 3.1. Korzyści makroekonomiczne (stopy wzrostu PKB) w 8 krajach Europy Środkowo-Wschodniej (bez Bułgarii i Rumunii) przystępujących do UE

Stopy wzrostu PKB w latach:

Scenariusze:	2000-2009	2000-2004	2005-2009
Bazowy: bez akcesji	3,0	3,1	2,9
Normalna akcesja	4,3	4,0	4,6
Optymistyczny	5,1	4,0	6,1

Źródło: *The Economic Impact*, str. 33.

Scenariusze:

- Bez akcesji: utrzymanie obecnych reform w krajach kandydackich
- Normalna akcesja: wdrożenie wszystkich regulacji, rozwój instytucji rynkowych, zwiększenie stopy inwestycji
- Optymistyczny: dalsze spójne reformy rynkowe i większy napływ kapitału.